

УДК 371.111.

ТАРАСОВА С.М.

м. Миколаїв, Україна

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІННІ ЗАГАЛЬНООСВІТНІМ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ

Стаття висвітлює актуальні питання ефективного впровадження новітніх інформаційних технологій, системних комплексів та комп'ютерних програм в управлінні загальноосвітнім навчальним закладом.

Ключові слова: шкільна автоматизована система, системні комплекси, інформаційне середовище навчального закладу, інформаційно-комунікативні технології в управлінні навчальним закладом освіти, моделювання цілісних педагогічних управлінських структур.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Новітні інформаційні технології міцно увійшли у сучасне життя суспільства та навчально-виховний процес освітніх закладів. Використання новітніх інформаційних технологій у загальноосвітніх навчальних закладах дає змогу здійснювати навчально-виховний процес на більш високому рівні, а в управлінні навчальним закладом допомагає забезпечити дієвість, оперативність та ефективність роботи адміністрації освітнього закладу. Одним із пріоритетних напрямків реформування освіти на сучасному етапі є впровадження новітніх інформаційних технологій, навчально-педагогічних комп'ютерних програм, мультимедійних засобів навчання у навчальний процес та в управлінні освітою в цілому загальноосвітньому навчальному закладі.

Мета статті – висвітлити напрямки ефективного використання впроваджуваних новітніх технологій в управлінні навчальним закладом для створення єдиного інформаційного середовища, а також визначити, яким вимогам та задачам має відповідати таке інформаційне середовище та на яких етапах і рівнях адміністративного управлінського процесу освітнього закладу доцільно та ефективно використовувати результати таких впроваджень.

Актуальність питання використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності адміністра-

ції навчального закладу є нагальною необхідністю ще й тому, що ці заклади є першою базовою ланкою у ланцюгу підпорядкування галузі управління системи освіти від управління установ освіти аж до підпорядкування в галузі управління Міністерства освіти і науки Україною.

На підставі Закону України “Про освіту” та Закону України “Про загальну середню освіту” видами діяльності в системі освіти є:

- управління – впровадження інформаційних технологій в управління закладами освіти;
- навчання – комп’ютеризація навчального процесу та виховної роботи навчального закладу;
- наукові дослідження – впровадження інформаційно-комунікативних технологій в наукові педагогічні розробки [1,2].

Виходячи з цього, застосування інформаційно-комунікаційних технологій в галузі освіти і безпосередньо в навчальній діяльності та управлінні навчальним закладом освіти стало вже загальною необхідністю в діяльності освітніх навчальних закладів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під час впровадження інформаційних технологій та використання програмного забезпечення в управління закладами освіти необхідно визначити оптимальні умови автоматизації робочих місць учасників управлінського процесу, що допоможе систематизувати та підняти на більш високий рівень роботу керівників закладів, їх заступників, секретарів, учителів, психологів, соціальних педагогів, бібліотекарів.

Для ефективного та цілеспрямованого використання результатів впровадження комп’ютерних технологій в управлінні навчальним закладом розглянемо наукові погляди на управління, основні питання та принципи управління закладом, етапи та рівні управлінського процесу адміністрації освітнього закладу.

Як свідчать соціологічні та педагогічні погляди вчених на суть управління в галузях науки й освіти, до початку 90-х років воно відповідало характеру командно-адміністративної управлінської системи, яка розглядала об’єкти управління без урахування того, що людина є головною діючою особою життєдіяльності суспільства. Нині погляди вчених на поняття “внутрішкільне управління” базуються на інших мето-

логічних основах. Для сучасної теорії і практики управління пріоритетними є системний, особистісний, діалогічний підхід. Такі пріоритети орієнтують на урахування в управлінні тенденцій розвитку освіти; впливу зовнішнього середовища на процеси, що управляються; моделювання цілісних педагогічних управлінських структур, які синтезують організоване начало використання діалогічних форм взаємодії в процесах управління.

Внутрішкільне управління – це діяльність управляючої підсистеми, яка спрямована на реалізацію мети школи шляхом створення умов (прогностичних, педагогічних, психологічних, кадрових, організаційних, матеріально-фінансових та інших), необхідних для належного розвитку педагогічного процесу.

Згідно з документами, Положенням про загальноосвітній навчальний заклад та Статутом загальноосвітньої школи, управління навчальним закладом здійснює директор та його заступники, визначаються їхні функціональні обов'язки в управлінні, а також прописані загальні принципи управління. Керівники навчальних закладів м. Миколаєва № 4, 11, 46, 22 керуються такими принципами управління:

- Прогностичності внутрішкільного управління;
- Єдності державних та внутрішкільних механізмів управління;
- Демократизації та гуманізації управління;
- Колегіальності;
- Об'єктивності та повноти інформації;
- Системності в управлінні.

Розглянемо докладніше лише принципи об'єктивності, повноти, актуальності інформації в управлінні навчальним закладом. З точки зору ефективності впровадження інформаційних технологій та комп'ютерних систем у вирішенні цих принципів робота керівників закладу поділяється на такі 2 етапи: на першому етапі – створення системи інформаційного забезпечення – здійснюється моделювання та організація побудови інформаційного середовища; на другому етапі – подальша модернізація з використанням комп'ютерних технологій створення банку даних базової, оперативної та підсумкової інформації, на базі якої організовано форми звітності та проведення моніторингу педагогічного процесу.

Управлінська інформація розрізняється за такими ознаками:

- за часом – щоденна, щомісячна, четвертна, семестрова, щорічна;
- за функціями управління – аналітична, оцінна, конструктивна, організаційна;
- за джерелами надходження – внутрішкільна, відомча, позавідомча;
- за цільовим призначенням – директивна, ознайомча, рекомендаційна.

Така інформація повинна вчасно та в повному обсязі поповнювати базу даних, тому що вона необхідна керівнику навчального закладу на всіх етапах управлінського циклу: на етапі аналізу, планування роботи, організації виконання, контролю та моніторингу. Від уміння організувати надходження, обробку, аналіз і використання інформації залежать ефективність управління і функціонування навчально-виховного процесу.

Більшість миколаївських загальноосвітніх навчальних закладів має чотири рівні управління:

- перший рівень – директор школи – визначає стратегічні напрями розвитку школи;
- другий рівень – заступники директора школи, соціальний педагог, шкільний психолог, відповідальний за організацію суспільно – корисної праці, помічник директора школи з господарської частини, а також органи-об'єднання, які беруть участь у самоуправлінні;
- третій рівень – учителі, вихователі, класні керівники, що виконують управлінські функції стосовно учнів та батьків, дитячих об'єднань, гуртків у системі позакласної роботи;
- четвертий рівень – органи класного і загальношкільного учнівського самоврядування.

Мета навчального закладу, умови його функціонування, структурні компоненти які переплітаються у діяльності адміністрації та педагога й утворюють при цьому функціональні компоненти. Важливою підмогою в такій діяльності навчального закладу можуть бути результати впровадження інформаційних технологій, а саме у вирішенні таких функцій внутрішкільного управління:

- аналіз інформації – параметричний, тематичний і підсумковий;

- планування – перспективні плани і комплексно – цільові програми, річний плани на місяць, або чверть;
- організація – під організацією розуміють діяльність керівників шкіл, спрямовану на формування і регулювання структури взаємодій і відносин, яка необхідна для виконання прийнятих планів і управлінських рішень. Ефективність використання організаційних форм управління школою залежить від їх цілеспрямованості, значимості обраної мети для всіх її учасників;
- внутрішкільний контроль – ефективне здійснення завдань внутрішкільного контролю можливе за умов дотримання важливих вимог: систематичності, об'єктивності, диференціації контролю;
- прийняття рішень – прийняття рішення є вибором того, як і що аналізувати, планувати, організовувати, контролювати [3].

Управлінські рішення мають такі форми: план роботи школи на навчальний рік, плани роботи підрозділів школи; рішення ради школи, педагогічної ради; рішення зборів трудового колективу, конференції, профспілкових зборів; наказ, розпорядження, рекомендації.

На підставі зробленого аналізу основних функцій внутрішкільного управління, форм та вимог до управлінських рішень, основних принципів управління навчальним закладом, маємо широке поле аспектів застосування новітніх технологій та персональних комп'ютерів в управлінні навчальним закладом.

Результатами подальших досліджень є аналіз системних комплексів та комп'ютерних технологій найчастіше впроваджуваних в управлінні навчальними закладами.

Діагностично-проектуючий комплекс створений на основі восьми взаємозалежних і взаємодоповнюючих психолого-педагогічних технологій, що створюють цілісну модульну систему. З точки зору управління навчальним закладом, КК “Універсал” – це підтримка для завуча загальноосвітньої школи та адміністрації, який допомагає в:

- аналізі результативності діяльності навчального закладу та подальшого конструювання завдань на основі виявлених комплексів проблем;
- планування роботи школи з використанням більше 5 видів планів;
- контролю виконання завдань та визначення їх ефективності;

- здійсненні моніторингу розвитку всього навчального закладу, та окремих учнів в динаміці за півріччя та роках [4].

Діагностично-проектуючий комплекс “Універсал – 03.28” має великий банк даних комп’ютерних програмних засобів з 1 по 11 класи майже з усіх предметів за навчально-виховною програмою освітнього закладу [4]. Цей комп’ютерний комплекс багато в чому вирішує функції та проблеми в управлінні та навчально-виховній роботі навчального закладу.

“Автоматизований розклад уроків “АВТОР-Школа” розроблений компанією “дієтпродукт”. Це спеціалізована програма, призначена для автоматизованого створення розкладу занять, незамінний інструмент для завуча протягом всього навчального року [5].

Комплексна програма “Ефективна школа 21 століття” розроблена і підтримується фірмою “Сміт”-призначення полегшити виконання окремих складових роботи адміністрації загальноосвітньої школи та інших учасників процесу управління. Даний комплекс складається з комп’ютеризованих задач, які систематизують, автоматизують та роблять ефективною діяльність учасників управління навчальним закладом. Це такі програми, як “Атестація”, “Співробітники”, “Шкільна мережа”, “Навчальні плани”, “Розклад” (з урахуванням санітарних норм класу), “Контингент учнів”, “Табель використання робочого часу”, “Тарифікація”. На базі використання програмного комплексу формуються статистичні звіти.

Автоматизована система “Школа”- розроблена у науково – дослідному інституті прикладних інформатизованих технологій. Ця система призначена для розвитку єдиного інформаційного освітнього середовища необхідного для підвищення ефективного і якісного керування на основі впровадження сучасних комп’ютерних технологій. Така спеціалізована інформаційна система працює з базами даних, яка забезпечує інформаційними даними з особових справ співробітників, учнів школи і їхньої успішності, що допомагає адміністрації школи організувати навчальний процес.

Автоматизована система “Школа” включає дії, з якими працюють різні користувачі: підсистема діловодства, планування, успішності, аналітики, “Накази” [5].

Упровадження в роботу освітніх установ даного програмного комплексу дозволить:

- адміністрації всіх рівнів звільнитися від рутинної праці зі збору інформації про стан освітніх установ;
- істотно скоротити час реакції керівництва (ухвалення рішення, постановка задачі, контролю виконання);
- підвищити ефективність процесу прийняття рішення і планування на основі одержання в реальному масштабі часу достовірної інформації;
- крім того, у міру організації доступу до освітніх ресурсів у мережі Інтернет, державні установи одержать доступ до баз даних співробітників освітніх установ; контингенту, що навчається; успішності та інших ресурсів.

Основне використання системного комплексу “Net Школа України” для навчального закладу:

Побудова єдиного інформаційного середовища навчального закладу:

- загальноосвітньої школи, гімназії, ліцею, коледжу і т. д.;
- електронні класні журнали (з можливістю їх публікації у мережі Інтернет);
- електронні щоденники, пов’язані з класним журналом (завдання, оцінки).

Зручний помічник педагогів у організації додаткових індивідуальних занять у рамках шкільного навчального процесу:

- навчання обдарованих дітей;
- навчання дітей інвалідів, що навчаються дома;
- навчання дітей, віддалених сільських шкіл;
- навчання хворих дітей;
- навчання в системі додаткової освіти;

Висновки. Підсумовуючи результати досліджень з даного напрямку, слід зазначити, що основна мета використання впровадженень новітніх технологій в управлінській діяльності закладом освіти є створення єдиного інформаційного середовища, у якому враховані всі необхідні та достатні вимоги для управління навчальним закладом. Інформаційне середовище системи управління закладами освіти, у тому числі загальноосвітньої школи, повинно вписуватися в єдину схему інформаційного простору всієї системи освіти, відповідати всім вимогам та правилами побудови цього простору.

Зв'язки між інформаційними середовищами систем різного підпорядкування повинні мати об'єкти інформаційного зв'язку у вигляді статистичних форм звітності на різних рівнях підпорядкування та доступу до необхідної інформації.

Література:

1. “Управління системою загально середньо освіти”. Розділ VI. Сайт української педагогіки, повноваження якої визначаються “Положенням про загальноосвітні навчальні заклади”. Режим доступу: <http://ped.sumy.ua/index.php?option.com> – Назва з титулу екрану.
2. Банк навчальних комп'ютерних програм “Універсал” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.universal.modus.net.ua/baza.htm/2>. – Назва з титулу екрану.
3. Програми для керування закладами освіти “Автоматизований розклад уроків” АВТОР – Школа [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.diezprodukt.com.ua>. – Назва з титулу екрану.

ТАРАСОВА С.М.

ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАТИВНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ

Статья освещает актуальные вопросы эффективного внедрения новых (современных) информационных технологий, системных комплексов и компьютерных программ в управлении общеобразовательным учебным заведением.

Ключевые слова: школьная автоматизированная система, системные комплексы, информационное поле учебного заведения, информационно – коммуникативные технологии в управлении учебным заведением, моделирование целостных педагогических управленческих структур.

TARASOVA S.M.

THEME: COMPUTER AND COMMUNICATIVE TECHNOLOGY IN THE ADMINISTRATIVE ACTIVITY OF THE GENERAL EDUCATIONAL INSTITUTION

This article gives some actual methods of the modern computer technology? Complex systems and computer programmers in the general educational institution.

Key words: school automatic system, complex systems, computer educational sphere, computer and communicative technology in the administrative activity of the general educational.